

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMAS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (ESTT) yra viena iš septynių ES institucijų. Jį sudaro du teismai: Jį sudaro du teismai: [Teisingumo Teismas](#) ir [Bendrasis Teismas](#). Europos Sąjungos Teisingumo Teismui jurisdikcijai priklauso Europos Sąjungos teisės reglamentuojami klausimai. Teismai užtikrina, kad Sąjungos teritorijoje būtų tinkamai aiškinami ir taikomi jos pirminės ir antrinės teisės aktai. Jie vertina Sąjungos institucijų teisės aktų teisėtumą ir sprendžia, ar valstybės narės vykdo pirminės ir antrinės teisės aktuose nustatytas pareigas. Be to, Teisingumo Teismas nacionalinių teisėjų prašymu aiškina Sąjungos teisę.

TEISINGUMO TEISMAS

A. Teisinis pagrindas

- Europos Sąjungos (toliau – ES) sutarties 19 straipsnis, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 251–281 straipsniai, Euratomo sutarties 136 straipsnis ir [prie Sutarčių pridėtas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto \(toliau – Statutas\)](#);
- [2015 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES, Euratomas\) 2015/2422, kuriuo iš dalies keičiamas Protokolas Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto](#);
- ES biudžetas (4 skirsnis).

B. Sudėtis ir Statutas

1. Sudėtis

a. Narių skaičius (ES sutarties 19 straipsnis ir SESV 252 straipsnis)

Po vieną teisėją iš kiekvienos valstybės narės (28). Teisingumo Teismui padeda aštuoni generaliniai advokatai, tačiau jų skaičių Teisingumo Teismo prašymu Taryba gali padidinti. Pirmininką ir pirmininko pavaduotoją Teisingumo Teismo teisėjai renka iš savo narių trejų metų kadencijai. Jie gali būti perrenkami kitai kadencijai.

b. Nustatyti reikalavimai (SESV 253 straipsnis ir ES sutarties 19 straipsnis)

- Teisėjai ir generaliniai advokatai privalo atitikti savo šalies reikalavimus, keliamus aukščiausioms teisėjo pareigoms, arba būti pripažintos kompetencijos teisės specialistai.
- Jų nepriklausomumas neturi kelti abejonių.

c. Skyrimo tvarka (SESV 253 straipsnis)

Teisėjai ir generaliniai advokatai skiriami bendru valstybių narių sutarimu pasikonsultavus su komitetu, atsakingu už kandidatų tinkamumo vertinimą (SESV 255 straipsnis).

2. Kadencijos ypatybės

a. Trukmė (SESV 253 straipsnis ir Statutas)

— Šešeri metai. Sudėtis iš dalies keičiama kas trejus metus: pakaitomis keičiama pusė teisėjų ir pusė generalinių advokatų.

Teisėjai ir generaliniai advokatai, kurių kadencija baigiasi, gali būti renkami dar kartą.

b. Privilegijos ir imunitetai (Statutas)

Teisėjams ir generaliniams advokatams suteikiamas imunitetas nuo jurisdikcijos. Baigę eiti savo pareigas, jie ir toliau naudojami imunitetu savo veiksmy, atliktų einant pareigas, atžvilgiu. Imunitetas gali būti atšauktas tik vienbalsiai priimtu Teisingumo Teismo sprendimu.

c. Pareigos (Statutas)

Teisėjai ir generaliniai advokatai:

- prieš pradėdami eiti pareigas prisiekia (dėl nepriklausomumo, nešališkumo ir paslapties saugojimo);
- negali eiti jokių politinių ar administracinių pareigų ir turėti jokio kito darbo;
- įsipareigoja laikytis su savo pareigomis susijusių įsipareigojimų.

C. Organizacinė struktūra ir veikla (SESV 253 straipsnis ir Statutas)

1. Vidaus organizacinė struktūra

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutas nustatomas atskiru protokolu, pridėtu prie Sutarčių (SESV 281 straipsnis). Teisingumo Teismo pirmininką ir pirmininko pavaduotoją teisėjai renka iš savo narių trejų metų kadencijai. Jie gali būti perrenkami kitai kadencijai (3 protokolo 9a straipsnis). Teismo pirmininkas vadovauja Teisingumo Teismo darbui ir pirmininkauja visos sudėties Teismo ir didžiosios kolegijos posėdžiuose ir pasitarimuose. Teismo pirmininko pavaduotojas padeda pirmininkui vykdyti jo pareigas ir prireikus jį pavaduoja. Teisingumo Teismas skiria savo kanclerį. Teismo kancleris, kuris yra pavaldus Teismo pirmininkui, yra institucijos generalinis sekretorius ir vadovauja jos skyriams.

2. Veikla

Teisingumo Teismas nustato savo procedūros reglamentą. Šį reglamentą tvirtina Taryba kvalifikuota balsų dauguma. Teismas posėdžiauja plenarinėje sesijoje (28 teisėjai), didžiojoje kolegijoje (15 teisėjų) arba 3 ar 5 teisėjų kolegijoje. Ši institucija finansuojama iš ES biudžeto. Ši institucija finansuojama iš ES biudžeto. Jai skirtas atskiras skirsnis (4 skirsnis).

D. Laimėjimai

Teisingumo Teismas jau įrodė, kad yra labai svarbi Europos integracijos proceso varomoji jėga.

1. Bendrieji klausimai

1964 m. liepos 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Costa prieš Enel* buvo labai svarbus apibrėžiant Bendrijos teisę kaip nepriklausomą teisinę sistemą, kuri yra viršesnė už valstybių narių teisės normas, o 1963 m. vasario 5 d. sprendimas byloje *Van Gend & Loos* svarbus tuo, kad nustatytas principas, jog valstybių narių teismai Bendrijos teisę taiko tiesiogiai. Kiti svarbūs sprendimai dėl žmogaus teisių apsaugos: 1974 m. gegužės 14 d. sprendimas byloje *Nold*; jame Teisingumo Teismas, be kita ko, konstatavo, kad pagrindinės teisės yra neatskiriama bendrųjų teisės, kurios paisymą jis privalo užtikrinti, principų dalis (4.1.2).

2. Konkretūs klausimai

- Steigimosi teisė: 1976 m. balandžio 8 d. sprendimas byloje *Royer*; jame Teisingumo Teismas patvirtino valstybės narės piliečio teisę būti kitoje valstybėje narėje be priimančiosios valstybės išduoto leidimo gyventi.
- Laisvas prekių judėjimas: 1979 m. vasario 20 d. sprendimas byloje *Cassis de Dijon*; jame Teisingumo Teismas nusprendė, kad bet kurį teisėtai kurioje nors valstybėje narėje pagamintą ir parduodamą gaminį iš principo turėtų būti leidžiama parduoti bet kurios kitos valstybės narės rinkoje.
- Bendrijos išorės kompetencija: 1971 m. kovo 31 d. sprendimas dėl AETR (Europos šalių susitarimo dėl kelių transporto priemonių ekipažų, važiuojančių tarptautiniais maršrutais, darbo) byloje Komisija prieš Tarybą; jame pripažįstama Bendrijos teisė sudaryti tarptautinius susitarimus tose srityse, kuriose taikomos Bendrijos taisyklės.
- Neseniai priimti sprendimai, kuriuose nustatyta, kad valstybės narės, kurios neperkėlė direktyvų į nacionalinę teisę arba neperkėlė jų iki nustatyto termino, privalo atlyginti žalą.
- Įvairūs sprendimai, susiję su socialine apsauga ir konkurencija.
- Sprendimai dėl valstybių narių padarytų Bendrijos teisės pažeidimų, kurie yra itin svarbūs sklandžiam bendros rinkos veikimui.

Vienas iš didžiausių Teisingumo Teismo nuopelnų – jo nustatytas principas, pagal kurį Sutartys negali būti aiškinamos nelanksčiai, o jas privalu aiškinti atsižvelgiant į integracijos padėtį, taip pat į pačių Sutarčių tikslus. Šis principas iš esmės suteikė galimybę priimti teisės aktus tose srityse, kurios neregamentuojamos jokiose konkrečiose Sutarčių nuostatose, pvz., kovos su tarša srityje (2005 m. rugsėjo 13 d. sprendimu (byla C-176-03) Teisingumo Teismas suteikė Europos Sąjungai teisę priimti teisės aktus baudžiamosios teisės srityje, jei jie būtini siekiant aplinkos apsaugos tikslų).

2018 m. Teisingumo Teisme pareikšti 849 ieškiniai, įskaitant 568 prejudicinio sprendimo procedūras, 63 tiesioginius veiksmus ir 199 apeliacinius skundus dėl Bendrojo Teismo

sprendimų. Baigta nagrinėti 760 bylų, įskaitant 520 prejudicinio sprendimo procedūrų, 60 tiesioginių veiksmų ir 165 apeliacinius skundus dėl Bendrojo Teismo sprendimų.

BENDRASIS TEISMAS

A. Teisinis pagrindas

SESV 254–257 straipsniai, Euratomo sutarties 40 straipsnis ir prie Sutarčių pridėto Protokolo Nr. 3 dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto IV antraštinė dalis.

B. Trukmė ir Statutas (SESV 254 straipsnis)

1. Sudėtis

a. Skaičius (ES sutarties 19 straipsnis, SESV 254 straipsnis)

SESV 254 straipsnyje nurodoma, kad teisėjų skaičius nustatomas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute. [Protokolo Nr. 3 dėl šio Statuto, su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2016 m. liepos 6 d. Reglamentu \(ES, Euratomas\) Nr. 1192/2016, 48 straipsnyje](#) nustatyta, kad nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. Bendrajame Teisme dirbs 47 teisėjai, o nuo 2019 m. rugsėjo 1 d. – po du teisėjus iš kiekvienos valstybės narės. Teisėjai skiriami bendru valstybių narių sutarimu pasikonsultavus su komitetu, atsakingu už kandidatų tinkamumo eiti teisėjo pareigas vertinimą. Jų kadencija trunka šešerius metus ir gali būti pratęsta. Teisėjams gali būti pavesta eiti generalinio advokato pareigas. Kitaip nei Teisingumo Teisme, Bendrajame Teisme nėra nuolatinių generalinių advokatų.

b. Reikalavimai

Tokie patys kaip ir Teisingumo Teismo teisėjams (ES sutarties 19 straipsnis).

c. Skyrimo tvarka

Tokia pati kaip skiriant Teisingumo Teismo teisėjus.

2. Kadencijos ypatybės

Tokios pačios kaip ir Teisingumo Teismo teisėjų.

C. Organizacinė struktūra ir veikla

Pirmininką teisėjai renka iš savo narių trejų metų kadencijai, o kanclerį – šešerių metų kadencijai, nors Bendrasis Teismas naudojasi Teisingumo Teismo tarnybomis administracinėms ir kalbinėms reikmėms tenkinti.

Bendrasis Teismas Teisingumo Teismo pritarimu nustato savo [procedūros reglamentą](#). Teismas posėdžiauja kolegijomis (iš trijų arba penkių teisėjų). Procedūros reglamente nustatyta, kada Bendrasis Teismas gali posėdžiauti plenariniame posėdyje, didžiojoje kolegijoje arba bylas gali nagrinėti vienas teisėjas. Daugiau kaip 80 proc. Bendrojo Teismo bylų nagrinėja trijų teisėjų kolegija. Parlamentas ir Taryba, spręsdami pagal įprastą teisėkūros procedūrą (priimdami reglamentus, remdamiesi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavę su Teisingumo Teismu, arba, Teisingumo Teismo prašymu, pasikonsultavę su Komisija), gali įsteigti specializuotus teismus prie Bendrojo Teismo, kurie, kaip pirmoji instancija, nagrinėtų ir spęstų konkrečiose srityse iškeltas tam tikrų

kategorijų bylas (pvz., šiuo metu diskutuojama apie naujo specializuoto prekių ženklų, pavyzdžių ir dizaino teismo įsteigimą).

2018 m. Bendrajame Teisme pareikšti 834 ieškiniai ir 1009 bylos baigtos nagrinėti. Šalis, kuri negali padengti bylinėjimosi išlaidų, gali prašyti nemokamos teisinės pagalbos.

BUVĘS EUROPOS SAJUNGOS TARNAUTOJŲ TEISMAS

2004 m. sukurtas Europos Sąjungos tarnautojų teismas sprendė Sąjungos institucijų ir jų tarnautojų ginčus, jeigu jie nepriklausė nacionalinio teismo kompetencijos sričiai. Padidinus bendrą Teisingumo Teismo teisėjų skaičių, pagal [2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą \(ES, Euratomas\) 2016/1192 dėl jurisdikcijos perdavimo Bendrajam Teismui kaip pirmajai instancijai spręsti Europos Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus](#) 2016 m. rugsėjo 1 d. Europos Sąjungos tarnautojų teismas buvo panaikintas ir integruotas į Bendrąjį Teismą. Bylos, kurios 2016 m. rugpjūčio 31 d. dar buvo neišspręstos Europos Sąjungos tarnautojų teisme, nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. perduotos Bendrajam Teismui. Bendrasis teismas toliau nagrinėja šias bylas nuo nagrinėjimo etapo, pasiekto iki tos dienos, o buvusiojo Europos Sąjungos tarnautojų teismo atlikti procesiniai veiksmai išlieka galiojantys.

EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Jau 1990 m. priėmęs sprendimą dėl Parlamento pareikšto ieškinių, susijusių su teisėkūros procedūra dėl sveikatos apsaugos priemonių, kurių reikėjo imtis po Černobylio atominės elektrinės avarijos, nustatymo, Teisingumo Teismas pripažino, kad Parlamentas turi teisę Teisingumo Teismui pareikšti ieškinius dėl panaikinimo, kad būtų išsaugotos jo prerogatyvos pagal teisėkūros procedūrą.

Kaip numatyta pagal SESV 257 straipsnį, Parlamentas ir Taryba, laikydamiesi įprastos teisėkūros procedūros, gali steigti specializuotus teismus prie Bendrojo Teismo, kurie, kaip pirmoji instancija, nagrinėtų ir spręstų konkrečiose srityse iškeltas tam tikrų kategorijų bylas. Tokius sprendimus Parlamentas ir Taryba priima reglamentais, remdamiesi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavę su Teisingumo Teismu, arba Teisingumo Teismo prašymu, pasikonsultavę su Komisija.

Kaip numatyta SESV 281 straipsnyje, [Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuta](#) gali iš dalies keisti Parlamentas ir Taryba, sprenddami pagal įprastą teisėkūros procedūrą (priimdami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą). Tokių Parlamento galių pavyzdys – 2018 m. kovo 26 d. [paties Teisingumo Teismo pateiktas pasiūlymas](#) iš dalies pakeisti savo statutą: jis susijęs su galimybe padaryti tam tikrus pakeitimus Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo jurisdikcijos pasidalijimo prejudicinių sprendimų srityje.

Parlamentas yra viena iš SESV 263 straipsnyje nurodytų institucijų, kuri gali pareikšti ieškinius Teisingumo Teismui (veikdama kaip bylos šalis).

Įsigaliojus Lisabonos sutarčiai, kandidatūras į teisėjo ir generalinio advokato pareigas pirmiausia svarsto septynių asmenų komitetas – vieną jo narių siūlo Europos Parlamentas (SESV 255 straipsnis).

Udo Bux
05/2019

